

Személyesen Papp István Géza:
 Ady Endre vonzásában
 Bába Kiadó, Szeged,
 2007.

A magyar élet – mindegy, hogy a jelenről beszélünk-e vagy a múltról – tele van elintézetlen, félbehagyott ügyekkel, végig nem gondolt gondolatokkal és olyan életművekkel, melyeknek tanulságait úgy tűnik, hogy nem szívesen vonjuk le, pedig az akár még kérdésfölvetéssel is termékeny továbbgondolásra készíthet. Persze meg kell találni azt a hiteles megközelítési módot, amellyel a távolító idő messzeségét is áthidalva úgy lehet megszólaltatni az adott művet, hogy annak tanulságai (jaj, de konzervatív szó ez!) a mű kérdezőjének kor számára is elfogadható legyen. Csak hát nem mindegy, hogy éppen milyen a különböző értelmezési iskolák küzdelmének az állása, melyik rendelkezik nagyobb befolyással, s ettől függ egyébként az is, hogy az irodalmi értékek tőzsdéjén egy-egy életműnek éppen mekkora az árfolyama. Pedig még az a Babits is hitt korok fölött egymásnak kezet nyújtó nagy szellemek alkotásainak örök értékében, akinek életműve talán könnyebben enged manapság kelendőbb interpretációknak, mint azé az Ady Endréé, akivel kölcsönösen elismerték egymásban a tehetséget – mint ahogy nemesek nyugtázták valaha rangjukat. Erről talán az a váteszi, prófétikus hang is tehet, mely oly hamar utánpótlásra talált, és oly könnyen lehetővé tette, hogy irodalmon kívüli szempontok szerint magyarázzák szavait. Ady Endre születésének százharmincadik évfordulóján jelent meg Papp István Gézának *Ady Endre vonzásában* című kötete, mely a bevallottan Ady-rajongó szerző tanulmányait, cikkeit, beszédeit gyűjti össze.

Ez a megelőlegezett szubjektivitás, mely a költészet iránt él, végig érezhető a kötetben, amely három egységre bomlik: az elsőben tanulmányok foglalnak helyet, a másodikat recenziók alkotják, melyek Adyhoz valamilyen módon köthető művekről készültek (vagy az Ady-irodalmat gazdagító, vagy Ady szellemiségére utaló könyvekről), a harmadikban pedig beszédek, emlékezések olvashatók. Valamennyi írás az általa „hagyományosnak” nevezett irodalomszemlélet jegyében (s néha: védelmében) íródott. Aki bármennyire is jártas a magyar irodalomtudomány történetében, az tudja, hogy ezen jórészt az a tizenkilencedik század derekán kialakult, Magyarországon valamivel később, de itt tartós gyökeret eresztő pozitivistá eredetű gyakorlat értendő, mely a művet szerzőjének életrajza, s korának rá gyakorolt hatásai felől tartja megközelíthetőnek és magyaráz-

hatónak. A nyelvi indíttatású interpretációk, értelmezési iskolák, melyek leválasztandónak tudják mindezt a magyarázni kívánt (élet)műről (gyakran minden referenciától megszabadítandónak), még később honosodtak meg, de jelentős befolyásra tettek szert, szakirodalmi nyelvükben egy olyan atmoszférát teremtve, mely mintha szándékoltan beavatottak és kívülálló viszonylatára akarná bontani olvasóközönségét. Az *Ady Endre vonzásában* ebben a nagy vonalakban vázolt erőterben helyezkedik el, s a maga szerény eszközeivel mutatja föl az „Ady-mű” értékét.

Az első egységet alkotó öt tanulmány mindegyike Ady motívumaival foglalkozik, az első Edgar Allan Poe-nak a költőre gyakorolt hatását térképezik föl. Ezen írásokban magának egy kissé ellentmondóan foglalkozik Papp az egyébként szerinte elhanyagolt motívumvizsgálattal, hiszen maga is bevallja, hogy az elemzésben használt fogalom, a motívum meghatározása „nem is lehetséges.” A szerteágazó Ady-irodalomban jártas szerző a ló-lovas, a harang és a Hold motívumát vizsgálja meg. Az első három tanulmány még a rendszerváltozás előtt született, az utolsó kettő pedig már az új évezredben, mégis szemléletmódjukban szinte nincs különbség közöttük, módszeres leltárok ezek a költői eszközökről az újabb szakirodalmi anyag ismeretében, de azok eredményei, a megközelítésben kimunkált hozadéka nélkül. Persze fölmerül a kérdés, mennyire átjárható a „hagyományos” és újabb értelmezések, iskolák között lévő sáv, de nem lehet az irodalomtudományban, annak elméleteiben végbe ment változásokat – akár fenntartásokkal is, de – figyelmen kívül hagyni.

A kötet második részében kritikák és recenziók olvashatók többségében az Ady-irodalom növekvő sorának újabb (vagy ismét megjelentetett) darabjairól. De van köztük olyan recenzió is, mely Székér Endre Buda Ferencről szóló kismonográfiájáról íródott, s közlését Buda Adyt idéző egyik verse indokolta. E csoportba tartoznak a hasonló indíttatású, szemléletükben rokon irodalomtörténet-sz-pályatársak munkáiról szóló ismertetések is. A harmadik egységet alkotó írások pedig az évfordulós rövid megemlékezések keretében idézik Ady alakját, vagy költészetének Áprily Lajosra gyakorolt hatását. A recenziók és a rövidebb írások gördülékeny, jó magyarsággal megírt nyelve nem véletlen, hiszen szerzőjük az igazságügyi retorika tanára is, s – akár tanulmányaiban – bőven idézi kedvelt költőjét, hogy mondandóját, melynek személyes célja az „Ady-mű” megszólaltatása, alátámassza.

Csábi Domonkos